

**YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONTASUUNNITELMA
VUOSILLE 2015–2019**

Päivitys vuodelle 2018

SISÄLLYSLUETTELO

1. Yleinen osa	1
1.1 Toimintaympäristö.....	1
1.2 Voimavarat ja niiden jakautuminen.....	1
1.3 Valvontasuunnitelman laatiminen ja hyväksyminen	2
1.4 Valvontasuunnitelman sisältö.....	3
1.5 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytetty aika	3
1.6 Valvontakohtedyyppien riskinarviointi ja riskiluokitus sekä valvontakohtedyyppien tarkastustiheys	3
1.7 Valvontaprojektit ja laboratoriopalvelut.....	4
1.8 Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi.....	4
1.9 Raportointi.....	5
1.10 Henkilökunnan pätevyys ja koulutus	5
1.11 Tietojärjestelmät.....	5
1.12 Toiminta- ja laatu järjestelmä	5
1.13 Varautuminen häiriötilanteisiin.....	6
1.14 Viestintäsuunnitelma	6
1.15 Valvonnan maksullisuus.....	7
1.16 Laki- ja säädösperusteet	7
2. Elintarvikevalvontasuunnitelma vuodelle 2018	8
2.1 Yleistä elintarvikevalvontasuunnitelmasta	8
2.2 Valvontakohteet.....	8
2.3 Valvontakohteiden hyväksymis- ja ilmoitusmenettely.....	8
2.4 Valvontakohteiden tarkastustiheys.....	8
2.5 Elintarvikevalvontasuunnitelman painopisteet vuonna 2018	8
2.6 Tarkastuksen sisältö.....	9
2.7 Eläinperäisten elintarvikkeiden ensisaapumistoimijoiden valvonta.....	9
2.8 Näytteenottosuunnitelma.....	10
2.9 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi	10
2.10 Tutkimuslaboratoriot.....	10
2.11 Hallinnolliset pakkokeinot	10
2.12 Varautuminen ruokamyrkytys epidemioiden selvittämiseen	11
2.13 Tiedottaminen.....	11
2.14 Maksullisuus.....	11
2.16 Laki – ja säädösperusteet	11
3. Terveystensuojelun valvontasuunnitelma vuodelle 2018	13
3.1 Yleistä	13
3.2 Valtakunnallisen terveystensuojeluohjelman mukaiset painopistealueet ohjelmakaudella 2015-2019	13
3.3 Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon terveystensuojelun painopistealueet 2018	14
3.4 Tarkastukset ja niiden sisältö	15
3.5 Valvontakohteiden riskinarviointi, riskiluokitus ja tarkastustiheys	17
3.6 Näytteenotto.....	17
3.6.1 Näytteenotto ja analysointi	17
3.6.2 Näytteenottajan pätevyys	17
3.6.3 Talousvesinäytteenotto	17
3.6.4 Uimavesi.....	18

3.6.5 Sisäilmaongelmiin liittyvä näytteenotto	18
3.7 Varautuminen häiriötilanteisiin	18
3.8 Laki- ja säädösperusteet	18
4. Tupakkalain valvontasuunnitelma vuodelle 2018	19
4.1 Yleistä	20
4.2 Tupakkalain mukaiset valvontatehtävät.....	21
4.3 Hakemusten ja ilmoitusten käsittely	21
4.4 Myyntiluvan peruuttaminen	22
4.5 Tarkastukset ja valvonnan painopisteet	22
Taulukko 1. Tupakkalain kohdetyyppien tarkastustiheys ja tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika.	23
Taulukko 2. Tupakkalain valvonnan painopisteet valvontakaudella 2018	23
4.6 Näytteenotto ja valvontanäytteet	23
4.7 Lupa- ja valvontamaksut	23
4.8 Laki- ja säädösperusteet	24
5. Ympäristöterveydenhuollon resurssien arviointi ja toimenpiteet resurssien riittävyyden varmistamiseksi	24

1. Yleinen osa

1.1 Toimintaympäristö

Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö ja valtioneuvoston asetus kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (665/2006) edellyttävät kunnallisia valvontayksiköitä laatimaan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman. Keskusvirastot Elintarviketurvallisuusvirasto Evira, ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira ohjaavat kuntia laatimaan ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman, jossa tulee olla kirjattuna ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueiden valvonta lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Keskusvirastojen tavoitteena on yhtenäistää ympäristöterveysvalvontaa myös valtakunnallisesti. Alueellisesta ohjauksesta Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueella vastaa Lapin aluehallintovirasto.

Tunturi–Lapin ympäristöterveydenhuollon toimialue käsittää Enontekiön, Kittilän, Muonion ja Sodankylän kunnat. Asukasmäärä alueella on n. 19500 henkeä. Toimintaympäristön erityispiirteinä alueella on muun muassa suuria matkailukeskittyymiä, porotaloutta ja suuria rekikoiratarhoja. Kittilässä sijaitseva Levi on alueen suurin matkailukeskus. Enontekiöllä, Muoniossa ja Sodankylässä matkailukeskittyymiä on useita eri puolilla kuntia.

Ympäristöterveydenhuollosta vastaa Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon jaosto. Jaoston alaisena vuonna 2018 toimivat ympäristöterveyspäällikkö, jonka tehtäväkuvaan sisältyy myös terveystarkastajan tehtäviä, viisi kunnaneläinlääkäriä, valvontaeläinlääkäri, joka toimii myös praktikoeläinlääkärinä (0,4 htv), 3 terveystarkastajaa ja hallintosihteeri (0,5 htv). Eläinlääkäreillä on toimitilat jokaisessa kunnassa. Terveystarkastajien toimipisteet sijaitsevat Enontekiöllä, Kittilässä ja Sodankylässä.

Ympäristöterveydenhuollon jaostossa on edustus kaikista yhteistoiminta-alueen kunnista. Sodankylästä 3 jäsentä, Kittilästä 2 jäsentä, Enontekiöltä ja Muoniosta kummastakin 1 jäsen. Jaoston puheenjohtaja on Kittilästä ja varapuheenjohtaja vuorotellen Enontekiön ja Muonion kunnista. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon jaosto on delegoinut 14.9.2016 tehdyllä päätöksellä päätösvaltaa viranhaltijoille.

Ympäristöterveydenhuollon toimintaympäristössä on tapahtunut viime aikoina useita lainsäädäntömuutoksia: tupakkalaki uudistui elokuussa 2016 ja terveydensuojelulain muutos tuli voimaan vuoden 2017 alussa ja talousvesiasetus lokakuussa 2017. Eläinsuojelulain uudistus on valmisteilla ja myös eläinlääkintähuoltolaki tulee uudistumaan.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon toimintaa ja tavoitteiden toteutumista arvioitiin 2.10.2017 suoritetun Lapin Aluehallintoviraston arviointi- ja ohjauksen yhteydessä. Raportissa tuotiin esille kehityskohteenä epidemiaselvitystyöryhmien yhteystietojen päivittäminen. Raportti on huomioitu tätä valvontasuunnitelmaa laadittaessa.

1.2 Voimavarat ja niiden jakautuminen

Terveysvalvonnan henkilöstöresurssit ovat vuonna 2018 ympäristöterveyspäällikön lisäksi 3 htv. Enontekiön, Kittilän ja Sodankylän toimipisteissä on yksi terveystarkastaja kussakin. Tehtävien jako ei kuitenkaan noudata kuntarajoja. Henkilöstössä on ollut vajetta ja

vaihtuvuutta. Voimavaroja on jaettu henkilöstön osaamisen ja riskinarvioinnin perusteella. Sisäilma-asiat ovat vuonna 2017 vaatineet yhden terveystarkastajan työpanoksen lähes kokonaan ja tilanne jatkunee samanlaisena myös vuonna 2018. Työnjakoa on päivitetty vuonna 2017 ja voimavaroja kohdennettu muun muassa talousvesi- ja elintarvikevalvontaan. Työnjakoa tullaan uudelleen organisoimaan vuonna 2018.

Eläinlääkintähuollossa on vuonna 2018 henkilöstöresursseja 6 htv. Tämän valvontasuunnitelman päivitysajankohtana 2.12.2017 0,5 htv resurssilisäys odottaa vielä Sodankylän kunnanvaltuuston vahvistusta 14.12.2017. Henkilöstöresurssit jakautuvat seuraavasti: Enontekiöllä ja Muoniossa on kaksi kunnaneläinlääkärinä, Sodankylässä on kaksi kunnaneläinlääkärinä ja Kittilässä valvontaeläinlääkärinä ja kunnaneläinlääkärinä. Valvontaeläinlääkärinä toimii myös praktikkoeläinlääkärinä (0,4 htv). Kittilän kunnan eläinlääkärinä toimii vastaavana eläinlääkärinä, joka praktikkoeläinlääkärin tehtävien lisäksi vastaa muun muassa eläinlääkintähuollon vuosittaisen valvontaohjelman päivittämisestä ja päivystyslistojen laatimisesta. Toinen Sodankylän toimipisteen kunnaneläinlääkäreistä toimii valmiuseläinlääkärinä eläintautien vastustamisessa ja valvonnassa Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueella. Eläinlääkäripäivystys toiminta-alueella järjestetään yhtenä päivystysalueena 6 eläinlääkärin päivystysrinkinä.

Hallintosihteerin työpanos on tärkeässä roolissa yksikön toimintojen sujuvuuden varmistamiseksi.

1.3 Valvontasuunnitelman laatiminen ja hyväksyminen

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman hyväksyy Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon jaosto. Suunnitelma on laadittu ottaen huomioon eri lakien mukaiset keskusvirastojen ohjeet ja valvonnan painopistealueet sekä paikalliset olosuhteet ja elinkeinorakenne.

Ohjelmakauden 2015–2019 valtakunnallinen teema on valvonnan vaikuttavuus.

Ympäristöterveydenhuollon valvontaohjelmassa valvonnan vaikuttavuutta edistetään tällä ohjelmakaudella seuraavia tavoitteita toteuttamalla:

- valvonnan riskiperusteisuuden ja tehokkaan kohdentamisen varmistaminen
- arviointi- ja ohjauksenkäytön käyttöön ottaminen
- valvonnan maksullisuuden edistäminen
- tietojärjestelmien kehittäminen ja hyödyntäminen
- valvonnan näkyvyyden varmistaminen.

Ympäristöterveydenhuollon jaoston hyväksymä ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuodelle 2018 toimitetaan Lapin aluehallintovirastolle 31.12.2017 loppuun mennessä.

Tämä valvontasuunnitelma päivitetään vuosittain ohjelmakaudella 2015-2019. Suunnitelma laaditaan valvontatarpeen mukaan, eikä siinä huomioida käytössä olevia voimavaroja. Resurssien riittävyys arvioidaan suunnitelmassa omana osionaan.

1.4 Valvontasuunnitelman sisältö

Jäljempänä olevat toimialakohtaiset valvontasuunnitelmat sisältävät valvontasuunnitelma-asetuksen (665/2006) 3 §:ssä määritellyt seuraavat kohdat:

- 1) tarkastuksen sisällön määrittely
- 2) valvontakohteiden tai valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet
- 3) tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan
- 4) kunnan toimesta tapahtuvan näytteenoton ja näytteiden tutkimisen
- 5) valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnin.

Eri lakien mukaisten valvontaohjelmien vähimmäissisällöstä ja ohjelmien toteutumisen arvioinnista säädetään toimialakohtaisissa säädöksissä.

1.5 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytetty aika

Tarkastustoiminnan avulla selvitetään valvottavan kohteen tai toiminnan vaatimustenmukaisuutta. Toimialakohtaisiin valvontasuunnitelmiin on kirjattu valvontakohteiden tarkastustiheys osin toimintatyyppien mukaan ja osittain kohdekohtaisiin riskinarviointeihin perustuen. Tarkastus voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä. Valvontasuunnitelmaan kirjatut tarkastukset ovat osa suunnitelmallista valvontaa. Myös tarkastusten sisältö toimintatyypeittäin on kuvattu toimialakohtaisissa valvontasuunnitelmissa. Keskimääräiset tarkastuksiin käytettävät ajat on esitetty toimialakohtaisten valvontasuunnitelmien liitteenä olevissa tarkastussuunnitelmissa. Tarkastusaikaan vaikuttaa tarkastuksen sisällön laajuus ja tarkastusaikaan katsotaan kuuluvaksi varsinaisen kohteessa tehdyn tarkastuksen lisäksi tarkastukseen valmistautuminen ja tarkastuskertomuksen laatiminen.

1.6 Valvontakohdetyyppien riskinarviointi ja riskiluokitus sekä valvontakohdetyyppien tarkastustiheys

Elintarvikehuoneistojen ja elintarvikelaitosten osalta tarkastustiheys perustuu pääosin kohdekohtaiseen riskinarviointiin. Elintarvikevalvonnan osalta riskinarviointi pohjautuu Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran riskinarviointiohjeeseen. Eviran ohjeistama riskiluokka ja tarkastustiheys ovat saatavissa suoraan Tervekuu – ohjelmasta. Lopullisessa riskinarvioinnissa ja tarkastustiheydessä huomioidaan mm. valvontahistoria ja toiminnan kausiluonteisuus. Tupakkalain ja terveydensuojelulain mukaisessa valvonnassa tarkastustiheys perustuu keskusvirastojen ohjeissa annettuihin keskimääräisiin tarkastustiheysiin valvontakohdetyypeittäin.

Kohdekohtainen tarkastustiheys riippuu kohteen tosiasiallista riskeistä. Esimerkiksi hyvin toimiva omavalvonta tai vastaava muu kohteessa tehtävä sisäinen valvonta, laadunvalvonta tai käyttötarkkailu vähentää riskiä ja tätä kautta suunnitelmallisten tarkastusten tiheyttä. Toisaalta esimerkiksi toimijan laiminlyönnit tai toistuvat valitukset voivat olla peruste nostaa tarkastustiheyttä.

1.7 Valvontaprojektit ja laboratoriopalvelut

Ympäristöterveydenhuollon valvontaprojektit voivat olla osa valtakunnallista tai alueellista valvontaprojekteja. Vuodelle 2018 oli suunnitteilla tekojärvien kalatuotteiden laadunvalvontaprojekti, mutta resurssikartoituksen jälkeen projektia päädyttiin siirtämään tulevaisuuteen. Toimialakohtaisiin valvontasuunnitelmiin sisältyy näytteenottosuunnitelma. Suunnitelmalliseen valvontaan liittyvän näytteenoton kustannuksista osa kohdistuu toiminnanharjoittajalle ja osa on nk. viranomaisnäytteitä, joiden kustannuksista vastaa ympäristöterveydenhuolto.

Ympäristöterveydenhuollon ottamat elintarvikenäytteet toimitetaan tutkittavaksi Elintarviketurvallisuusviraston Eviran hyväksymiin laboratorioihin. Elintarvikenäytteet toimitetaan ScanLab Oy:n laboratorioon Ouluun. Sisäilmaan liittyvien tutkimusten laboratorioina käytetään pääosin Työterveyslaitoksen laboratorioita. Huoneilman radonnäytteet tutkitaan STUK:n laboratoriossa. Vesinäytteet toimitetaan Eviran hyväksymään Ahma Ympäristö Oy:n talousvesilaboratorioon Rovaniemelle.

1.8 Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Ympäristöterveydenhuollon jaosto arvioi ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutumisen vuosittain maaliskuun loppuun mennessä. Elintarvikevalvontasuunnitelman osalta arviointi tehdään tammikuun loppuun mennessä. Toteutumisen arvioinnissa kuvataan tarkastusten kattavuus ja määrä valvontakohdetyypeittäin. Toteutumista arvioidaan sanallisesti ja samalla esitetään toimenpide-ehtotuksia tulevaa vuotta ja suunnitelmaa ajatellen.

Valvontasuunnitelman toteutuminen raportoidaan valtakunnalliseen ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen VYHA-hallintajärjestelmään vuosittain maaliskuun loppuun mennessä. Lisäksi eri valvontasektoreiden valvontatiedot kirjataan valtakunnalliseen VATI- valvontatietojärjestelmään.

Tunturi–Lapin ympäristöterveydenhuollosta vastaava ympäristöterveydenhuollon jaosto arvioi suunnitelman toteutumista. Arvioinnissa kuvataan tarkastusten kattavuus, tarkastusten ja näytteiden määrä valvontakohdetyypeittäin ja valvonnasta saadut tulot. Valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnissa tarkastellaan, kuinka kattavasti suunniteltu toiminta ja suunnitellut tarkastukset ovat toteutuneet. Valvonnan kattavuus arvioidaan valvontakohdetyypeittäin. Kattavuus kuvataan liittämällä esimerkiksi arviointiin selvitys toteutuneiden tarkastusten lukumäärästä valvontakohdetyypeittäin, selvitys näytteenotosta valvontakohdetyypeittäin viranomaisnäytteiden osalta ja osallistumisesta valvontaprojekteihin. Tarvittaessa kerrotaan syyt tai perustelut mahdollisista toteutumatta jääneistä tavoitteista tai poikkeamista ja vaadittavat toimenpiteet, joiden avulla tavoitteet toteutuisivat seuraavalla tarkastelujaksolla.

Muita arviointikriteereitä ovat tämän ohjelman painopisteiden ja omien paikallisten painopistealueiden valvonnan toteutuminen. Arvioinnissa on hyvä tarkastella myös erityyppisiin tarkastuksiin ja kohteisiin käytettyä aikaa ja verrata sitä suunniteltuun ajankäyttöön. Arvioinnissa voidaan myös esittää valvonnassa esiin tulleiden epäkohtien määriä ja laatua sekä kunnan viranomaisten toimenpiteitä näiden epäkohtien korjaamiseksi ja asioiden saattamiseksi lainmukaiselle tasolle.

Toteutumisen kiinnitetään huomioita voimavarojen riittävyyden suhteesta tarpeeseen ja suunniteltuun toimintaan. Lisäksi arvioidaan kuinka paljon voimavaroja on käytetty ennalta suunniteltuihin valvontatehtäviin ja kuinka paljon muihin tehtäviin.

1.9 Raportointi

Valvontasuunnitelman toteuman raportointi tehdään maaliskuun 2018 loppuun mennessä VYHA -tietojärjestelmän kautta.

1.10 Henkilökunnan pätevyys ja koulutus

Henkilöstö täyttää valvontaviranomaisille lainsäädännössä (elintarvikelaki 23/2006 35 § tai 88 §, terveydensuojelulaki 763/1994 7 §, eläinlääkintähuoltolaki 765/2009 16 § ja kansanterveyslaki 928/2005 41 §) asetetut pätevyysvaatimukset.

Henkilöstössä on Rakennusterveysasiantuntija-sertifioitu terveystarkastaja.

Henkilökunta osallistuu alansa koulutuksiin tarpeen ja tarjonnan mukaan. Vuodelle 2018 on laadittu henkilöstön koulutussuunnitelma, jossa on huomioitu laadukkaan valvonnan näkökulma koulutustarpeita suunniteltaessa.

1.11 Tietojärjestelmät

Valvontakohteet on rekisteröity TerveKuu -tietojärjestelmään. Rekisteriin kirjataan kohteen tiedot ja kohdetta koskevat valvontatapahtumat mm. päätökset, todistukset, tarkastukset ja näytteenotot sekä yhteydenotot. Tietojärjestelmän avulla tiedot siirretään valtakunnallisiin ympäristöterveydenhuollon kohdetietojärjestelmiin (KUTI- ja YHTI -tietojärjestelmiin). Vuonna 2018 suunnitellaan käyttöön otettavaksi uutta valtakunnallista VATI-järjestelmää, joka tulee yksinkertaistamaan myös valvonnan suunnittelua.

Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä – VYHAN avulla hallinnoidaan ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietoja sekä raportoidaan valvontasuunnitelman toteutuminen.

1.12 Toiminta- ja laatu järjestelmä

Elintarvikelaissa ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 882/2004 on erikseen säädetty, että viranomaisella tulee olla valvontatoimintaansa sopiva laatu järjestelmä. Lisäksi valvonta-asetuksen mukaan viranomaisen on huolehdittava, että sen toimintaa auditoidaan säännöllisesti.

Auditointien tarkoituksena on:

- todentaa, että valvonta toteutuu lainsäädännön asettamien vaatimusten mukaisesti;
- selvittää valvonnan toimivuutta, tehokkuutta ja yhtenäisyyttä; sekä
- tunnistaa valvonnan kehitystarpeita ja vahvuuksia.

Lapin aluehallintovirasto on suorittanut yksikköön terveysvalvonnan Arviointi- ja ohjauksen 2.10.2017. Eläinlääkintähuollon Arviointi- ja ohjauksen on tehty 19.5.2015.

Laatujärjestelmä selkeyttäisi toiminnan organisointia, yhdenmukaistamista ja kehittämistä. Vuonna 2017 Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon osalta on selvitetty mahdollisuuksia ottaa käyttöön laatujärjestelmä. Tuleva maakuntaudistus huomioiden Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon valvonnan laatua kehitetään vuonna 2018 mm. valvontaa edelleen yhtenäistämällä ja valvonnan laatua mittaamalla.

1.13 Varautuminen häiriötilanteisiin

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännössä (EL 46 §, EtL 43 §, TsL 8 §) veloitetaan viranomaisia laatimaan suunnitelma varautumisesta häiriötilanteisiin.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollolla on suunnitelma erityistilanteisiin varautumisesta. Erityistilannesuunnitelma on päivitetty viimeksi vuonna 2014. Muuttuneen lainsäädännön mukaisesti erityistilannesuunnitelman päivittäminen häiriötilannesuunnitelmaksi on käynnistetty vuonna 2017. Työ saatetaan loppuun vuoden 2018 aikana. Talousveden toimittajien ja Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelmien laadinnassa hyödynnetään Valviran laatimaa ”Toimintatavat talousveden laadun turvaamiseksi”- ohjesarjaa.

1.14 Viestintäsuunnitelma

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto tiedottaa, ohjaa ja neuvoo paikallisia yrityksiä ja muita yhteistyötahoja lainsäädännössä annettujen vaatimusten noudattamiseksi sekä elinympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden turvaamiseksi. Viestinnän osa-alueita ovat asiakaspalvelu, kohderyhmien opastus ja kouluttaminen sekä tiedottaminen eri keinoin ja eri tilanteissa. Viestinnän kohderyhmiä ovat kuntalaiset, elinkeinonharjoittajat, viranomaiset ja muut sidosryhmät.

Tiedottamisvelvollisuudesta säädetään terveydensuojelulain 6 §:ssä ja elintarvikelain 33 §:ssä. Epidemioista tiedottaminen tapahtuu tartuntatautihoitoryhmän tiedotusmallin mukaisesti ottaen huomioon ympäristöterveydenhuollon erityistilanteiden ja poikkeusolojen suunnitelmassa huomioitujen asioiden tiedottamisesta.

Ympäristöterveydenhuollon verkkosivuja www.tunturilapinyth.fi päivitetään säännöllisesti vastaamaan muun muassa muuttuvaa lainsäädäntöä. Yksikön sisäisessä viestinnässä käytetään tavanomaisten yhteydenpitovälineiden lisäksi työkokouksia, joita yksikössä järjestetään säännöllisesti myös verkkokokouksina.

Sodankylän kunta on avannut facebook-tiedotussivut vuonna 2017. Näitä sivuja voidaan hyödyntää myös ympäristöterveydenhuollon ulkoisessa viestinnässä. Vuonna 2018 ympäristöterveydenhuolto avaa myös omia sosiaalisen median viestintäkanavia. Ympäristöterveydenhuollolla on käytössään Sodankylän kunnan henkilöstö- ja viestintäpäällikkö silloin kun viestinnässä tarvitaan ammattimaista osaamista.

Häiriötilanneviestintä kuvataan erikseen ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelmassa, jossa on mm. valmiita jakelulistoja toiminta-alueen sisäistä

tiedonkulkua varten. Häiriötilanneviestinnän vastuuhenkilönä toimii ympäristöterveyspäällikkö.

Vuonna 2018 järjestetään sekä eläinlääkintähuollon että terveystalvovnonnan osalta asiakastytyväsyykselyt.

1.15 Valvonnan maksullisuus ja tulojen kohdentaminen

Tämä valvontasuunnitelma on edellytys valvonnasta perittäville maksuille. Kaikki Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon valvontasektorit ovat maksullisuuden piirissä ja maksuja peritään Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon jaoston hyväksymän maksutaksan mukaisesti. Päivitetty maksutaksa on hyväksytty 8.3.2017. Kertyneet valvontatulot kohdistetaan ympäristöterveydenhuollon toimintaan. Valtakunnallisesti verrattuna tulojen osuus valvonnan kuluista on keskimääräistä alhaisemmalla tasolla. Tämä johtuu muun muassa pitkistä välimatkoista ja suunnittelemattoman valvonnan suuresta osuudesta esimerkiksi sisäilma-asioissa. Tilannetta kehitetään vuoden 2018 aikana tehtävien jakoa ja toimintojen organisointia päivittämällä.

1.16 Laki- ja säädösperusteet

Elintarvikelaki (23/2006) 48 §

Eläinlääkintähuoltolaki (765/2009) 10 §

Terveystalvovntolaki (1326/2010) 21 §

Terveystalvovntolaki (763/1994) 6 §

Tupakkalaki (549/2016) 84 §

Valtioneuvoston asetus kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (665/2006)

2. Elintarvikevalvontasuunnitelma vuodelle 2018

2.1 Yleistä elintarvikevalvontasuunnitelmasta

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon elintarvikevalvontasuunnitelma vuodelle 2018 on esitetty liitteessä 1. Tarkastussuunnitelmassa on esitetty myös arvio tarkastukseen käytettävästä ajasta toimintatyypeittäin. Aikaan sisältyy tarkastuksen valmistelu asiakirjoineen, tarkastus sekä tarkastuskertomuksen laatiminen. Tarkastukseen käytettävään aikaan ei sisälly matka-aikaa, joka voi Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueella olla huomattava.

2.2 Valvontakohteet

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon elintarvikelain mukaiset valvontakohteet on esitetty liitteessä 1. Valvontakohteiden lukumäärä on valtakunnallisesti suuri valvonnan henkilöstöresursseihin nähden.

2.3 Valvontakohteiden hyväksymis- ja ilmoitusmenettely

Uusien elintarvikehuoneistojen ilmoitusten käsittelystä ympäristöterveydenhuolto antaa todistuksen. Laitosten hyväksymisestä tehdään päätös. Hyväksymispäätökset ja ilmoitusten käsittely tehdään viimeistään kuukauden kuluessa hakemusten tai ilmoituksen saapumispäivästä. Saapumispäiväksi katsotaan päivämäärä jolloin tarvittaessa pyydyt täydentävät asiakirjat tai selvitykset ovat saapuneet ympäristöterveydenhuoltoon. Vuonna 2017 on aloitettu ilmoitusten ja hakemusten kirjaaminen diaariin.

2.4 Valvontakohteiden tarkastustiheys

Eviran ohjeeseen (elintarvikehuoneiston riskiperusteinen valvonta) perustuva valvontakohdekohtainen riskinarviointi aloitettiin vuonna 2016. Riskinarviointityö valmistuu kaikkien elintarvikevalvonnan kohteiden osalta vuonna 2018. Valvonnan tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon myös toimijan valvontahistoria ja toiminnan kausiluonteisuus. Tarkastusten lukumäärä vuonna 2018 on esitetty toimintatyypeittäin liitteessä 1. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto jatkaa elintarviketoimijoita koskevaan riskinarviointiin perustuvasta tarkastustiheydestä tiedottamista vuoden 2018 valvontatarkastusten yhteydessä.

2.5 Elintarvikevalvontasuunnitelman painopisteet vuonna 2018

Vuoden 2018 painopisteenä on elintarvikevalvontakohteiden riskinarvioinnin jatkaminen kaikkien elintarvikevalvonnan kohteiden osalta. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueella on muutamia elintarvikevalvonnan kohteita, joissa ei ole tehty yhtään tarkastusta. Viimeiset näistä kohteista tarkastetaan vuoden 2018 tammikuussa. Tarkastustiheydessä pyritään pääsemään riskinarviointia vastaavaan tarkastustiheyteen.

Alkutuotannon valvonta päivitetään vuoden 2018 alussa vastaamaan Eviran ohjeistusta (Eviran ohje 10507/1). Eläinperäisen alkutuotannon valvonnasta vastaa

valvontaeläinlääkäri.

2.6 Tarkastuksen sisältö

Tarkastukseen valmistautuminen ja asiakirjoihin perehtyminen, tarkastetaan

- valvontakohtetta koskevat asiakirjat ja mahdolliset lupaehdot
- omavalvontasuunnitelman mahdollisesti liittyvät ehdot ja määräykset
- mahdolliset valvontakohteelle annetut huomautukset tai määräykset
- valvontakohteesta otettujen viranomaisnäytteiden ja tiedoksi satujen omavalvontanäytteiden tutkimustulokset
- mahdolliset edellisen tarkastuksen jälkeen kirjatut valitukset tms.

Tarkastuksen sisältöön vaikuttavat kohde ja siellä harjoitettava toiminta. Tarkastukseen voi sisältyä muun muassa seuraavia toimenpiteitä:

- harjoitettavien toimintojen tarkastus; onko harjoitettava toiminta myönnetyn luvan ja tehdyn ilmoituksen mukaista
- omavalvonnan toteuttamisen tarkastus ja päivittämistilanteen sekä toimintojen laajuudesta ja luonteesta riippuvan omavalvonnan toimivuuden tarkastus; suoritettujen mittauksien ym. dokumentoinnin toteutuminen
- rakenteellisen hygienian tarkastus, johon kuuluu mm. tilojen, laitteiden ja välineiden kunnan sekä puhtauden arviointi
- toimintatapojen hygienian tarkastus; henkilökunnan työskentelyhygienian ja elintarvikkeiden käsittelyyn liittyvien riskien arviointi
- henkilökuntaa koskevien vaatimusten toteuttaminen, jos käsitellään helposti pilaantuvia pakkaamattomia elintarvikkeita (hygieniaoosaamistodistukset, tartuntatautilain mukaiset terveystodistukset)
- tuotteiden määrärajan mukaisuuden valvonta; pakkausmerkinnät ja laboratoriotutkimuksista saatava tieto
- jäljitettävyyden toteutumisen tarkastus

Tarkastuksella käytetään Eviran laatimia malliasiakirjoja. Seuranta-/jälkitarkastuksessa varmistetaan, että aikaisemmin todetut epäkohdat on poistettu ja korjauskehotuksia tai määräyksiä on noudatettu. Suunnitelmalliset tarkastukset tehdään Eviran Oiva-arviointiohjeiden mukaisesti ja valvontatiedot julkistetaan www.oivahymy.fi -sivustolla.

Eläinperäisiä elintarvikkeita valmistavien laitosten valvontatiheys määritetään riskinarvion perusteella pohjautuen Eviran ohjeeseen "Elintarvikehuoneiston riskiluokitus ja valvontatarpeen määrittäminen" sekä tarkastusten tuloksiin. Laitosten valvontatiheyteen vaikuttavat laitoksen tuotantomäärä, valmistettavat tuotteet, omavalvonnan toimivuus. Tarkastukset ovat Oiva-tarkastuksia, jotka tehdään käyttäen hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen Oiva-ohjeistusta.

2.7 Eläinperäisten elintarvikkeiden ensisaapumistoimijoiden valvonta

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto ja Evira ovat solmineet sopimuksen eläimistä saatavien elintarvikkeiden ensisaapumisvalvonnasta. Eläimistä saatavien elintarvikkeiden ensisaapumisvalvonnasta vastaa valvontaeläinlääkäri.

2.8 Näytteenottosuunnitelma

Omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi otetaan tarvittaessa näytteitä myynnissä tai tarjolla olevista elintarvikkeista tai puhtausnäytteitä hygieenisen tason todentamiseksi. Näytteenoton perusteena voi olla elintarvikelain mukainen omavalvonnan toimivuuden valvonta, jolloin näytteenoton ja tutkimusten kustannuksista vastaa elinkeinonharjoittaja. Näytteenoton perusteena voivat olla myös mm. valtakunnalliset tai alueelliset valvontaprojektit tai valitusnäytteet, eli ns. viranomaisnäytteet. Viranomaisnäytteet kustannetaan julkisin varoin.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto ottaa elintarvikenäytteitä vain erityisin perustein, esimerkiksi valituksiin perustuen. Mahdollisten ruokamyrkytys- ja vesiepidemioiden varalle on vuoden 2018 talousarvioon varattu määräraha. *Listeria monocytogenes*-näytteitä otetaan kala-alan laitoksista säännöllisesti.

2.9 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Ympäristöterveydenhuollonjaosto arvioi elintarvikevalvonnan toteutumisen vuosittain tammikuun loppuun mennessä osana ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontasuunnitelman toteutumista. Valvonnan kattavuus ja toteutuminen arvioidaan tällöin toimialakohtaisesti valvontakohdetyypeittäin.

2.10 Tutkimuslaboratoriot

Elintarvikenäytteet tutkitaan Eviran hyväksymissä laboratorioissa, pääasiassa Scan Lab Oy laboratorioissa Oulussa. Erityistilanteissa, kuten taudinaiheuttaja-tutkimuksissa, näytteet lähetetään Eviran laboratorioon.

Häiriötilannesuunnitelmassa kuvataan laboratoriopalveluiden saatavuuden varmistaminen häiriötilanteissa.

2.11 Hallinnolliset pakkokeinot

Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään elintarvikevalvonnassa silloin, kun elintarvikealan toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin elintarvikemääräysten täyttämiseksi, eivätkä muut valvontatoimenpiteet elintarvikealan toimijan velvoittamiseksi noudattamaan elintarvikemääräyksiä ole riittäviä. Pakkokeinojen käytössä noudatetaan Elintarvike-turvallisuusvirasto Eviran ohjetta: ”Opas elintarvikelain mukaisten hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä elintarvikevalvonnassa” (Eviran ohje 100011/2).

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon jaosto on delegoinut ympäristöterveyspäällikölle, valvontaeläinlääkärille, terveystarkastajalle ja kunnaneläinlääkärille elintarvikelain (23/2006) luvun 7 hallinnolliset pakkokeinot pykälien 55, 56, 57, 58, 59 ja 60 § osalta.

2.12 Varautuminen ruokamyrkytys-epidemioiden selvittämiseen

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon jaosto on nimennyt erityistilannesuunnitelmissa selvitystyöryhmät, jotka käsittelevät ruokamyrkytys-epidemiat. Henkilövaihdosten vuoksi näiden selvitystyöryhmien jäsenten tietojen päivittäminen on käynnistetty vuonna 2017 ja työ on edelleen osittain kesken. Tiedot päivitetään häiriötilannesuunnitelman päivityksen valmiiksi saattamisen yhteydessä vuonna 2018.

Elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden epäily- ja selvitysilmoitukset tehdään ruokamyrkytys-epidemiarekisteritietojärjestelmään (RYMY-tietojärjestelmään). RYMY on Eviran ja Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (THL) yhteinen raportointijärjestelmä.

2.13 Tiedottaminen

Tiedotuksessa käytetään omia verkkosivuja www.tunturilapinyth.fi, elintarviketurvallisuusviraston ja mahdollisesti valvontayksikön tuottamaa materiaalia.

Elintarvikenäytteet tutkinut laboratorio ilmoittaa näytteen tulokset toimijalle ja elintarvikevalvontaviranomaiselle. Mikäli tutkimuksen perusteella tuote on elintarvikkeeksi kelpaamaton, määrätään tuote myynti- tai tarjoilukieltoon ja selvitetään tuotteen pilaantumiseen johtavat syyt. Jos pilaantunut tuote on aiheuttanut ruokamyrkytys-epidemian, tartuntatautien johtoryhmän tehtävänä on tiedottaa asiasta asukkaille ja tiedotusvälineille.

2.14 Maksullisuus

Valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista peritään Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon jaoston hyväksymän taksan mukainen maksu.

2.16 Laki – ja säädösperusteet

- Elintarvikelaki (23/2006)
- Valtioneuvoston asetus elintarvikevalvonnasta (420/2011)
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus elintarviketietojen antamisesta kuluttajille (834/2014)
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus laitosten elintarvikehygieniasta (795/2014)
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta (1367/2011)
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus elintarvikkeiden alkutuotannon elintarvikehygieniasta (1368/2011)
- Valtioneuvoston asetus eräistä elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisistä toiminnoista (1258/2011)
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus ensisaapumistoiminnasta (118/2006)
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus lihantarkastuksesta (590/2014)
- Valtioneuvoston asetus eräistä elintarvikevalvonnan maksuista (1040/2007)
- Laki eläimistä saatavista sivutuotteista (517/2015)

- Valvonta-asetus (EY) nro 882/2004
- Yleinen elintarvikevalvonta-asetus (EY) nro 178/2002
- Elintarvikehygienia-asetus (EY) nro 852/2004
- Eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetus (EY) nro 853/2004
- Eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetus (EY) nro 854/2004
- Asetus elintarvikkeiden mikrobiologisista vaatimuksista (EY) nro 2073/2005
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1169/2011, elintarviketietojen antamisesta kuluttajille, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 1924/2006 ja (EY) N:o 1925/2006 muuttamisesta sekä komission direktiivin 87/250/ETY, neuvoston direktiivin 90/496/ETY, komission direktiivin 1999/10/EY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/13/EY, komission direktiivien 2002/67/EY ja 2008/5/EY sekä komission asetuksen (EY) N:o 608/2004 kumoamisesta
- Asetus tiettyjen tarttuvien spongiformisten enkefalopatioiden ehkäisyä, valvontaa ja hävittämistä koskevista säännöistä (EY) nro 999/2001 (TSE-asetus)
- Asetus salmonellan ja muiden tiettyjen elintarvikkeiden kautta tarttuvien tiettyjen zoonosien aiheuttajien valvonnasta (EY) nro 2160/2003
- Asetus muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden terveystieteistä (EY) nro 1774/2002

3. Terveydensuojelun valvontasuunnitelma vuodelle 2018

3.1 Yleistä

Terveydensuojelulain tarkoituksena on ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön terveyttä. Lain tavoitteena on myös ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa. Terveydensuojelulain mukaan päävastuu terveydensuojelun toteuttamisesta on kunnilla. Valtakunnallinen terveydensuojeluohjelma ohjaa kuntia terveydensuojelun valvontasuunnitelman laatimisessa.

Valvontasuunnitelmaan sisältyvän suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on resursseissa huomioitava valvontayksikön tehtävänä oleva suunnittelematon valvonta, jota terveydensuojelutyö sisältää huomattavan määrän. Tällaista muuta valvontaa ovat muun muassa ilmoitusten käsittely ja siihen liittyvät tarkastukset, asunnontarkastukset, epidemiaselvitykset, asiakkaiden valitukset sekä näihin liittyvät selvitykset ja valvontatoimet. Myös toimiminen terveydensuojeluasioiden asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana sekä erilaiset raportointitehtävät vaativat voimavaroja. Muun muassa asiantuntijalausuntojen antaminen on keskeinen osa terveydensuojeluviranomaisen terveyshaittoja ennalta ehkäisevää työtä. Usein suunnittelematon valvonta vaatii resurssien kohdentamista välittömästi esimerkiksi epidemiatapauksissa. Rajallisilla resursseilla suunnittelematon valvonta näkyy nopeasti vajeena suunnitelmallisen valvonnan puolella.

3.2 Valtakunnallisen terveydensuojeluohjelman mukaiset painopistealueet ohjelmakaudella 2015-2019

Valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman tavoitteena on yhtenäistää valvontakäytäntöjä koko maassa ja saattaa toiminnanharjoittajat samanarvoiseen asemaan valvonnan tiheyden ja laadun osalta sekä valvontaa suuntaavien painopisteiden avulla kohdistaa rajalliset valvontaresurssit tehokkaasti ja suunnitelmallisesti edistämään elinympäristön terveellisyyttä.

Valtakunnallisen terveydensuojeluohjelman painopistealueet ohjelmakaudella 2015-2019 ovat seuraavat:

Talousvesi

- Valvontatutkimusohjelman päivittäminen sekä valvonnan ja näytemäärien saattaminen asetuksen mukaiseksi
- Valvontayksikön vesihuollon häiriötilannesuunnitelman laatiminen
- Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja hallinta yhdessä talousvettä toimittavan laitoksen kanssa

Kauneushoitola tai muu ihonkäsittely

- Ihon läpäisevien toimintojen valvominen (esim. tatuointi, kuppaus).

Terveydellisten olojen valvonta

Laadukkaat sisäilmaselvitykset:

- Edistetään ulkopuolisten asiantuntijoiden hyödyntämistä sisäilmaselvityksissä (koulut, päiväkodit ja yksityiset asunnot)
- Koulujen yhteistarkastukset eri tahojen kanssa

Sidosryhmät

- Terveydensuojelun huomioiminen suunnittelussa ja päätöksenteossa (kaava, ympäristölupa jne.)

3.3 Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon terveydensuojelun painopistealueet 2018

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon terveydensuojelusuunnitelma on laadittu valtakunnallinen terveydensuojeluohjelma ja toimintaympäristön paikalliset olosuhteet huomioiden.

Talousvesi

Vuonna 2018 jatketaan työtä talousveden jakelualueiden tarkastustiheyden parantamiseksi. Tarkastusten lisäksi vuonna 2018 jatketaan riskinarviointiyhteistyötä talousveden toimittajien kanssa, päivitetään häiriötilannesuunnitelma ja saatetaan valvontatutkimusohjelmia valmiiksi.

Allasvedet

Vuonna 2018 kohdennetaan resursseja allasvesien valvontaan resurssivajeen johdosta aiemman puutteellisella tasolla olleen valvonnan vuoksi.

Kauneushoitolat

Valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman painopisteiden mukaisesti ihoa läpäiseviä toimintoja harjoittavat kauneushoitolat tarkastetaan vuonna 2018.

Terveydellisten olojen valvonta (laadukkaat sisäilmaselvitykset)

Vuoden 2017 tapaan vuonna 2018 jatketaan koulujen kolmivuotistarkastuksia eri tahojen yhteistyönä. Samoin jatketaan ulkopuolisten asiantuntijoiden käytön edistämistä laadukkaiden sisäilmaselvitysten takaamiseksi. Tämä saattaa osaltaan vapauttaa valvontaresursseja myös muihin tehtäviin.

Sidosryhmät

Vuonna 2018 panostetaan yhteistyöverkostojen ja viestinnän kehittämiseen. Yhteistyötä rakennus- ja ympäristölupaviranomaisten kanssa parannetaan muun muassa säännöllisten palaverien avulla.

3.4 Tarkastukset ja niiden sisältö

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon terveydensuojelun tarkastussuunnitelma vuodelle 2018 on kuvattu liitteessä 2. Tarkastussuunnitelmassa on esitetty myös arvio tarkastukseen käytettävästä ajasta toimintatyypeittäin. Aikaan sisältyy tarkastuksen valmistelu asiakirjoineen, tarkastus sekä tarkastuskertomuksen laatiminen. Tarkastukseen käytettävään aikaan ei sisälly matka-aikaa, joka voi Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueella olla huomattava.

Terveydensuojelulain mukaisen valvontatarkastuksen tavoitteena on selvittää terveysvaaran tai haitan esiintyminen, eli aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä ja antaa haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarpeelliset määräykset ja ohjeet. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä usein mittauksia ja mahdollisesti näytteenottoa jatkotutkimuksia varten. Tarkastuskohteelle ilmoitetaan tarkastuksesta etukäteen.

Tarkastuksissa käytetään Valviran ohjeita ja tarkastuspohjia. Valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman mukaan loppuvuonna 2017 julkaistaan uudet valtakunnalliset tarkastuslomakepohjat terveydensuojelulain mukaiseen valvontaan. Nämä tarkastuslomakepohjat otetaan valvontayksikössä käyttöön heti niiden julkaisun jälkeen.

1.1.2017 voimaan tulleen Terveydensuojelulain mukaisesti tarkastuksilla kiinnitetään huomioita toiminnanharjoittajan terveyshaittaa aiheuttavien riskien tunnistamiseen ja riskeihin vaikuttavien tekijöiden seuraamiseen.

Tarkastukseen voi sisältyä muun muassa seuraavia toimenpiteitä:

Tarkastukseen valmistautuminen ja asiakirjoihin tutustuminen

- valvontakohtetta koskevat asiakirjat ja mahdolliset lupaehdot
- mahdolliset valvontakohteelle annetut huomautukset tai määräykset
- valvontakohteesta otettujen viranomaisnäytteiden tutkimustulokset
- mahdolliset edellisen tarkastuksen jälkeen kirjatut valitukset tms.

Tarkastus, jonka sisältöön vaikuttavat kohde ja siellä harjoitettava toiminta

- harjoitettavien toimintojen tarkastus: onko toiminta myönnetyn luvan mukaista
- tilojen tarkastus: mm. tilojen, laitteiden ja välineiden kunnon sekä puhtauden havainnointi
- toimintatapojen tarkastus: henkilökunnan työskentelytapojen ja mahdollisten riskein arviointi
- henkilökuntaa koskevien vaatimusten toteuttaminen, mm. talous- ja allasvesihygienisen osaamisen osoittavat todistukset

Valvontakohteen tarkastuksessa voidaan kohteen eri osa-alueiden tarkastukset tehdä useammalla tarkastuskerralla, mutta pääsääntöisesti kaikkia toimintaan kuuluvia osa-alueita tarkastetaan valvontasuunnitelmaan kuuluvan tarkastuksen yhteydessä. Terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen sisältö ja siihen liittyvä muu lainsäädäntö riippuu toimintatyyppistä.

Valtakunnallisen terveydensuojeluohjelman mukaisesti tässä valvontasuunnitelmassa tulee kuvata tarkastusten sisältö toimintatyypeittäin eriteltynä.

Tyypilliset tarkastussisällöt toimintatyypeittäin eriteltynä ovat:

Talousveden jakelualueet

Valvontayksiköllä on käytössään tarkastuslomakepohja talousvedenjakelualueen tarkastamiseksi. Lomakkeella kuvataan tarkastuksen sisältö yksityiskohtaisesti.

Talousvettä toimittavien laitosten (TsL, STM asetukset 1352/2015 ja 401/2001) osalta tarkastusten kohteina ovat vedenjakelualueet. Tarkastukseen voi sisältyä useiden vedenottamoiden tarkastuskäyntejä sekä asiakirjatarkastuksia, kuten vesinäytteiden testausselesteiden tarkastusta ja valvontatutkimusohjelmien tarkastamista.

Tarkastuksella tarkastetaan muun muassa että toiminta on ilmoituksen/hakemuksenmukaista, omavalvonta on tehokasta, riskit arvioitu huolellisesti ja hallintatoimenpiteet viety laitoksen toimintaan. Tarkastuksella käydään läpi myös vedenkäsittelyprosessi.

Kylpylät

Kylpylöiden tarkastamiseen laaditaan oma tarkastuspohjalomake vuonna 2018 tai vaihtoehtoisesti käyttöön otetaan Valviran tarkastuspohjalomake, mikäli sellainen on saatavilla. Lomake laaditaan allasvesiasetusta ja sen soveltamisohjetta hyödyntäen.

Uimarannat

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueen uimarantojen tarkastukset suoritetaan STM:n asetusta (354/2008) pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta soveltaen. Tarkastuksilla kiinnitetään huomiota muun muassa vedenlaatuun ja uimarannan yleiseen siisteyteen.

Majoitushuoneistot

Valvontayksikössä on käytössä oma tarkastuspohjalomake majoitushuoneistojen tarkastamiseen. Toiminta-alueella keväällä 2017 esiintyneen legionella-ryppään johdosta käynnistettiin majoitushuoneistojen tarkastukset vuonna 2017. Näitä tarkastuksia jatketaan vuonna 2018. Tarkastuksilla kiinnitetään vesijärjestelmien lisäksi huomioita mm. toimijoiden omavalvontaan ja terveyshaittaa aiheuttavien riskien hallintaan.

Päiväkodit, koulut ym.

Päiväkotien tarkastamiseen laaditaan oma tarkastuspohjalomake vuonna 2018 tai vaihtoehtoisesti käyttöön otetaan Valviran tarkastuspohjalomake, mikäli sellainen on saatavilla.

Koulujen kolmivuotistarkastusten sisältö on etukäteen määritelty. Kouluihin joudutaan usein tekemään tarkastuksia myös sisäilma-asioihin liittyen. Tällöin tarkastuksen sisältö määräytyy kohteen ja sen historian mukaisesti.

3.5 Valvontakohteiden riskinarviointi, riskiluokitus ja tarkastustiheys

Terveydensuojelun valvontasuunnitelmassa noudatetaan valtakunnallisen valvontaohjelman riskiluokitusta ja määriteltyjä tarkastustiheyksiä. Kohdekohtaista riskinarviointia tehdään jokaisen tarkastuksen yhteydessä ja riskinarviointi pyritään saamaan valmiiksi vuoden 2018 aikana.

3.6 Näytteenotto

3.6.1 Näytteenotto ja analysointi

Terveydensuojelun valvonnassa näytteenotto ja näytteiden analysointi laboratorioissa on keskeisessä roolissa. Viranomaisnäytteet tutkitaan Erivan hyväksymissä laboratorioissa. Talous- ja uimaveden osalta näytteet tutkitaan Ahma ympäristö Oy:n Rovaniemen laboratorioissa. Asumisterveyteen liittyvät näytteet tutkitaan pääosin Työterveyslaitoksen laboratorioissa tai muussa Eviran hyväksymässä laboratorioissa. Terveydensuojelulaki ja sen perusteella annetut säädökset määrittelevät osin varsin tarkasti tarvittavat näytemäärät ja näytteistä tehtävät analyysit. Vesivälitteisen epidemiaselvitykseen liittyviä näytteitä tutkitaan Ahma ympäristö oy:n laboratorion lisäksi Scan Lab Oy:n laboratorioissa ja Terveystalon ja hyvinvointilaitoksen laboratorioissa. Laboratoriopalveluiden saatavuus häiriötilanteissa kuvataan Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelmassa.

Terveydensuojelun viranomaisnäytteiden kokonaismäärä arvioidaan vuoden 2019 valvontasuunnitelmassa.

3.6.2 Näytteenottajan pätevyys

Viranomaisen on varmistettava talous- ja uimavesinäytteiden ottajan pätevyys. Näytteenottajan on tunnettava vesinäytteenottoon liittyvät yleiset periaatteet. Pätevyyden talousvesien, uima- ja allasvesien näytteenottamiselle voi osoittaa esimerkiksi ympäristönäytteenottajan henkilösertifioinnilla.

Valvontayksikön toiminta-alueella valtaosasta vesinäytteenotosta vastaa Ahma Ympäristö Oy. Uimarantavesinäytteet ottaa terveystarkastaja.

Sisäilmaongelmiin liittyvästä näytteenotosta alueella vastaa Rakennusterveysasiantuntija-sertifioitu terveystarkastaja tai ulkopuolinen asiantuntija.

3.6.3 Talousvesinäytteenotto

Talousveden laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä: sosiaali- ja terveysministeriön asetus (1352/2015) talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista ja sosiaali- ja terveysministeriön asetus (401/2001) pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista

Talousvettä toimittavien laitosten näytteenottosuunnitelmat on kirjattu vesihuoltolaitosten valvontatutkimusohjelmiin ja TerveKuu-ohjelmaan. Viranomaisnäytteet ottaa suurimmaksi osaksi AHMA ympäristö Oy toiminnanharjoittajien ja laboratorion välisellä sopimuksella.

Talousvettä toimittavien laitosten näytetulokset raportoidaan vedenjakelualueen tarkkuudella.

3.6.4 Uimavesi

Allasvedet

Allasvesien laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty STM asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasveden valvontatutkimuksista ja laatuvaatimuksista. Lisäksi asetukselle on laadittu STM:n ja Valviran yhteistyönä soveltamisohje, jota noudatetaan allasvesien valvonnassa.

STM-asetuksessa (315/2002) säädetään myös allasvesitoimijoiden velvollisuudesta valvontatutkimusohjelmien laadintaan. Vuonna 2018 valvontayksikön alueella edistetään näiden valvontatutkimusohjelmien voimaansaattamista.

Uimarantavedet

STM:n asetusta (354/2008) pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta sovelletaan pienten uimarantojen valvontaan. Pienistä yleisistä uimarannoista laaditaan uimarantaluettelo 31.5.2018 mennessä. Uimarannat tarkastetaan kerran ja uimavesinäytteet otetaan kahdesti uimakauden (25.6.–15.8.2018) aikana.

STM:n asetusta (177/2008) yleisten uimarantojen uimaveden laatu-vaatimuksista ja valvonnasta sovelletaan EU:lle raportoitavien uimarantojen valvontaan. Valvontayksikön toiminta-alueella ei ole EU-raportoitavia uimarantoja.

3.6.5 Sisäilmaongelmiin liittyvä näytteenotto

Sisäilmaongelmien selvittämiseksi näytteitä otetaan joko itse tai kiinteistön omistaja/haltija edellytetään ottamaan näytteitä tarkastuksen yhteydessä. Nämä näytteenotot tulee suorittaa terveydensuojelulain mukaisesti käyttämällä hyväksytyjä ulkopuolisia asiantuntijoita. Valtakunnallisen terveydensuojeluohjelman mukaisesti valvontayksikössä on edistetty laadukkaiden sisäilmatutkimusten suorittamista ja siihen liittyvää näytteenottoa ulkopuolisten asiantuntijoiden toimesta. Tätä työtä jatketaan vuonna 2018.

3.7 Varautuminen häiriötilanteisiin

Terveydensuojeluviranomaisen häiriötilannesuunnitelman päivittämistä jatketaan vuonna 2018.

3.8 Laki- ja säädösperusteet

- Terveydensuojelulaki (763/94)

- Terveydensuojeluasetus (1280/1994)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus suurten yleisötilaisuuksien hygieenisistä järjestelyistä ja jätehuollosta (405/2009)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/2015)
- Vesihuoltolaki (119/2001)
- Kansainvälisen terveysjärjestön (WHO) kansainvälinen terveyssäännöstö (2005)
- Säteilylaki (592/1991)

Talousveden osalta laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (1352/2015)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetuspienien yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (401/2001)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousvettä toimittavassa laitoksessa työskentelevältä vaadittavasta laitosteknisestä ja talousvesihygieenisestä osaamisesta ja osaamisen testaamisesta (1351/2006)
- Direktiivi ihmisten käyttöön tarkoitetun veden laadusta (98/83/EY)

Uimavesien osalta laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus uimahallien ja kylpylöiden allasveden valvontatutkimuksista ja laatuvaatimuksista (315/2002)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta (354/2008)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta (177/2008)
- Direktiivi uimaveden laadusta (EY) (76/160/ETY)

4. Tupakkalain valvontasuunnitelma vuodelle 2018

Sisältää myös nikotiinikorvausvalmisteiden myynnin valvonnan.

4.1 Yleistä

Uusi tupakkalaki (549/2016) tuli voimaan 15.8.2016. Tupakkalain tarkoituksena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto valvoo kunnallisena valvontaviranomaisena alueellaan tupakkalain noudattamista. Suunnitelmallinen valvonta perustuu Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon jaoston hyväksymään valvontasuunnitelmaan. Valvonta on riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää. Valvontasuunnitelmassa otetaan huomioon valtakunnallinen valvontaohjelma paikallisten tarpeiden mukaisesti.

Tupakkalain mukaan yleinen johto ja ohjaus kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira ohjaa kunnallisia valvontaviranomaisia niille tupakkalain lain perusteella kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi kunnan tupakkalain mukaiset tehtävät pitävät sisällään muun muassa seuraavia tehtäviä: valitusten ja ilmiantojen käsittely (mm. tupakkalain alaisten tuotteiden myynti alaikäisille, myyntiluparikkomukset, markkinointi-, esilläpito- tai tupakointikieltojen rikkominen), vähittäismyyntilupahakemusten käsittely, asuntoyhteisöjen tupakointikieltohakemusten käsittely, tupakkalain asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana toimiminen.

Tupakkalain mukaan valvontaviranomaisilla on tiedonsaantioikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden valmistajilta, maahantuojilta ja myyjiltä sekä muilta viranomaisilta tietoja, jotka ovat välttämättömiä tupakkalain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vastaisen toiminnan selvittämiseksi. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon jaosto on delegoinut ympäristöterveyspäällikölle ja terveystarkastajalle tiedonsaannin-, tarkastus- ja näytteenotto-oikeuden lisäksi 44 § päätökset tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntiluvista, 96 § säännösten vastaisen toiminnan kieltäminen ja vähittäismyyntiluvan peruuttaminen.

Ympäristöterveydenhuolto on pyydettyäessä velvollinen toimittamaan korvauksetta Valviralle tarkastuksia ja muita valvontatoimenpiteitä, valvontahenkilöstöä, maksuja ja valvontaa koskevia muita tietoja tupakkalain mukaisen valvonnan ohjausta, seuranta, raportointia ja tilastointia varten.

Asuntoyhteisöillä (rakennuksen omistajalla) on oikeus hakea kunnalliselta valvontaviranomaiselta tupakointikieltoa myös asukkaiden hallinnassa oleviin tiloihin. Kunnallisen valvontaviranomaisen on määrättävä tupakointikielto hakemuksessa tarkoitettuihin tiloihin, jos tiloista voi niiden rakenteiden tai muiden olosuhteiden vuoksi muutoin kuin poikkeuksellisesti kulkeutua tupakansavua toiselle parvekkeelle, toiseen huoneistoon kuuluvan ulkotilan oleskelualueelle tai toisen huoneiston sisätiloihin.

Läkelaki (395/1987) sallii nikotiinivalmisteiden myynnin tupakkaa myyvissä vähittäiskaupoissa, kioskeissa ja huoltoasemilla sekä ravitsemisliikkeissä 54 a- 54 d § säädetyin ehdoin. Valvontayksikkö myöntää luvat nikotiinivalmisteiden myyntiin ja valvoo alueellaan lain noudattamista. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto perii nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntiluvan hakijalta vähittäismyyntiluvasta maksun.

4.2 Tupakkalain mukaiset valvontatehtävät

Ohjelmakauden 2015-2019 alussa tupakkalain valvontatehtäviä yksinkertaistettiin ja suunnitelmallisen valvonnan kohteista poistettiin sellaiset kohdetyypit, joissa tupakointi on lain perusteella kokonaan kielletty (muun muassa täysin savuttomat ravintolat, päiväkotien ja oppilaitosten sisätilat ja ulkoalueet sekä virastojen ja viranomaisten sekä niihin verrattavien julkisten laitosten yleisölle ja asiakkaille varatut sisätilat).

Suunnitelmallisen valvonnan kohteita ovat tupakointitilalliset ravintolat, sekä tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myyntipaikat.

Valvonta koskee tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden myyntiä ja muuta luovuttamista sekä omavalvontaa koskevien säännösten noudattamista. Lisäksi valvotaan tupakkalaissa säädettyjen markkinointi- ja esilläpitokieltoja koskevien säännösten noudattamista sekä tupakointikieltoja ja -rajoituksia koskevien säännösten noudattamista.

Tupakointi voidaan sallia sisätiloissa erillisessä tupakointitilassa, joka on hyväksytty tupakointiin maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) nojalla. Tällöin on kuitenkin huolehdittava siitä, ettei tupakansavu pääse kulkeutumaan alueelle, jolla tupakointi on kielletty. Tupakointitila ei saa olla sellaisen sisätilan yhteydessä, joka on pääasiassa alle 18-vuotiaiden käytössä. Tupakointitilan tulee olla rakennusvalvontaviranomaisen hyväksymä ja tarkastama. Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon alueella erillinen tupakointitila on hyväksytty kahdessa ravitsemusliikkeessä.

Valvontaviranomaisen tulee ilmoittaa havaitsemistaan tupakointitilaa koskevien säännösten rikkomisesta anniskeluviranomaiselle ja tupakointitilan rakenteellisista rikkomuksista rakennusvalvontaviranomaiselle. Ympäristöterveydenhuolto ja työsuojeluviranomaiset ilmoittavat rikkomuksista toisilleen.

Tupakkatuotteiden myynti tuli luvanvaraiseksi vuonna 2009. Myynnin luvanvaraistamisen tavoitteena on vähentää alaikäisten tupakka- ja nikotiinia sisältävien tuotteiden saatavuutta ja tupakoinnin yleisyyttä, sekä estää laittomasti maahantuotujen ja kiellettyjen tupakkatuotteiden levitys laillisten tupakkatuotteiden jakelukanavien kautta. Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntilupa on myyntipaikkakohtainen.

4.3 Hakemusten ja ilmoitusten käsittely

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntilupa voidaan myöntää toistaiseksi voimassa olevana tai määräaikaisena. Lupa voidaan myöntää määräajaksi, jos toiminta on luonteeltaan määräaikaista. Toiminta on luonteeltaan määräaikaista silloin, kun elinkeinonharjoittaja myy tupakkatuotteita tai nikotiininesteitä vain tietyinä ajankohtana tai ajanjaksona, esimerkiksi jossain tapahtumassa, eikä toiminta ole pysyvää.

Tupakkatuotteita, tupakan vastikkeita, tupakointivälineitä, sähkösavukkeita tai nikotiininesteitä myyvän elinkeinonharjoittajan on kustannuksellaan laadittava ja toteutettava omavalvontasuunnitelma tupakkalain 53 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjen

kieltojen noudattamiseksi.

4.4 Myyntiluvan peruuttaminen

Ympäristöterveydenhuolto voi peruuttaa myönnetyn vähittäismyyntiluvan määräajaisesti tai pysyvästi, jos laiminlyönti tai rikkomus sitä edellyttää. Lupa voidaan peruuttaa, jos vähittäismyyntiluvan haltija valvontaviranomaisen varoituksesta taikka rikosoikeudellisesta seuraamuksesta huolimatta jatkaa säännösten vastaista toimintaa. Myyntiluvan peruuttamisesta ja myyntirikkomuksista ilmoitetaan Valviralle. Ilmoittaminen tapahtuu suoraan myyntiluparekisterin kautta.

Tupakkalain 44 §:ssä tarkoitetun vähittäismyyntilupa voidaan peruuttaa määräajaksi, vähintään viikoksi ja enintään kuudeksi kuukaudeksi.

4.5 Tarkastukset ja valvonnan painopisteet

Suunnitelmallisen valvonnan kohteita ovat tupakointitilalliset ravintolat, tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden sekä nikotiininesteiden myyntipaikat. Valvontaohjelman mukaisesti vuoden 2018 painopistealueena tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonnassa ovat ravintoloiden tupakointitilat, myynnin ja markkinoinnin valvonnassa tupakkalain alaisten tuotteiden vähittäismyyntipakkaukset.

Valvontayksikön alueella ei ole valvontaohjelman myynnin ja markkinoinnin painopistealueina olevia lähes ainoastaan tupakkalaissa tarkoitettuja tuotteita myyviä erikoisliikkeitä.

Tupakkalain säädösten noudattamista valvotaan tupakkatuotteiden myynti- ja tarjoilupaikeissa elintarvikevalvonnan tarkastuskäyntien yhteydessä ja asiakasvalitusten perusteella. Samalla tehdään kohteelle riskinarviointi ja määritellään tämän perusteella tarkastustiheys. Valtakunnallisen valvontaohjelman mukaisesti tarkastustiheyttä ei kuitenkaan vähennetä riskinarvioinnin perusteella tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myynnin osalta.

Valvonnan yhtenäistämiseksi yksikön oma tarkastuspohja korvataan vuoden 2018 alussa Valviran julkaisemalla tarkastuspohjalla. Tarkastusten yhteydessä kiinnitetään huomiota esilläpitokieltoon ja tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynnin omavalvonnan toteuttamiseen, jolloin tarkastetaan tupakkatuotteiden myynnin ja nikotiininesteiden omavalvontasuunnitelma ja siihen liittyvät omavalvontakirjaukset. Tarkastusten yhteydessä katsotaan myös, onko tarkastuskohteessa ilmoitettu selkeästi tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myyntikiellosta alle 18-vuotiaille. Lisäksi tarkastetaan, onko kohteissa nimetty myynnin omavalvonnasta vastuussa oleva henkilö.

Ravintoloissa ja muissa ravitsemisliikkeissä, joissa on rakennusvalvontaviranomaisen hyväksymä tupakointitila, ympäristöterveydenhuolto tekee tupakkalain mukaista olosuhdevalvontaa. Kunnan tupakkavalvontaviranomainen valvoo myös tupakointitilan omavalvontasuunnitelmaa ja sen toteutumista.

Jos tarkastuksella huomioidaan tupakkalain rikkomuksia, tehdään kohteeseen seurantatarkastus. Tupakkalain rikkomisesta voidaan ilmoittaa tarvittaessa poliisille ja

Valviralle.

Asunnontarkastukseen joka liittyy tupakkalain 10 luvussa säädettyihin tupakointikieltoihin ja rajoituksiin sovelletaan terveydensuojelulain (763/1994) 46 §:ää.

Taulukko 1. Tupakkalain kohdetyyppien tarkastustiheys ja tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika.

Tupakkalain mukainen kohdetyyppi	Tarkastustiheys/ vuosi	Tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika (tuntia)
Tupakointikiellot ja – rajoitukset		
Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa on erillinen tupakointitila	0,3	2
Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myynti ja esilläpito		
Vähittäis- ja tukkumyynti (myös tukkumyymälät, joissa on vähittäismyyntiä)	0,5	2
Tupakkatuotteiden tukkumyymälät, joissa ei ole vähittäismyyntiä	0,5	2

Taulukko 2. Tupakkalain valvonnan painopisteet valvontakaudella 2018

Toimintavuosi	2018
Tupakointikiellot ja – rajoitukset	Ulkoalueilla järjestettävät yleiset tilaisuudet
Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myynti	Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden ja myynnin esilläpitokiellon valvonta

Valvontayksikön alueella on joulukuussa 2017 102 kpl tupakan myyntipaikkoja. Vuonna 2018 jatketaan tupakkalain mukaisen valvonnan saattamista ajan tasalle tarkastustiheyksien suhteen. Tarkastustarve vuonna 2018 on noin 70 tarkastusta. Lisäksi valvotaan valtakunnallisen ohjelman painopistealueiden mukaisesti tupakkalain noudattamista ulkoalueilla järjestettävissä yleisissä tilaisuuksissa.

4.6 Näytteenotto ja valvontanäytteet

Ympäristöterveydenhuollolla on säännösten noudattamisen valvontaa varten oikeus ottaa ja saada asianomaisen tuotteen valmistajalta, maahantuojalta ja myyjältä tutkimuksia varten korvaukset näytteitä tupakkalaissa tarkoitetuista tuotteista.

4.7 Lupa- ja valvontamaksut

Ympäristöterveydenhuolto perii vuosittain Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon jaoston 8.3.2017 hyväksymän taksan mukaisesti myyntipistekohtaisen valvontamaksun. Uuden tupakkalain voimaantulo ja sitä seurannut muutos valvontamaksuissa on vuonna 2017 näkynyt tupakan myyntipisteiden vähentymisenä toiminta-alueella.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto perii maksut myös myyntilupien ja ilmoitusten käsittelystä sekä asuntoyhteisön tupakointihakemuksen käsittelystä ympäristöterveydenhuollon taksan mukaisesti.

- 1) 44 §:ssä tarkoitettua vähittäismyyntilupaa koskevan hakemuksen käsittelystä;
- 2) 48 §:ssä tarkoitetun nikotiininesteen vähittäismyyntiä koskevan ilmoituksen käsittelystä;
- 3) 50 §:ssä tarkoitetun tukkumyynti-ilmoituksen käsittelystä;
- 4) 79 §:ssä tarkoitetun tupakointikieltoa koskevan hakemuksen käsittelystä.

4.8 Laki- ja säädösperusteet

Tupakkalaki (549/2016)

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden vähittäismyyntipaikkausten varoitusmerkinnöistä 591/2016

Valtioneuvoston asetus tupakointitiloista 601/2016

Tupakoinnin torjuntaa koskeva maailman terveysjärjestön WHO puitesopimus

5. Ympäristöterveydenhuollon resurssien arviointi ja toimenpiteet

resurssien riittävyyden varmistamiseksi

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto on ollut henkilöstöresurssien suhteen pitkään alimitoitettu, kun paitsi virkoja on ollut liian vähän, osa viroista on ollut myös rekrytointivaikeuksien vuoksi täyttämättä. Tämä vaje näkyy edelleen kaikilla terveysvalvonnan osa-alueilla. Vuonna 2017 terveysvalvonnan tarkastusvajetta on paikattu mm. määräaikaisen terveystarkastajan avulla. Vuodelle 2017 sattui kuitenkin kaksi epidemiaa, jotka kuluttivat ja kuluttavat henkilöstöresursseja edelleen. Myös muu suunnittelematon valvonta, kuten asunnontarkastusten suuri lukumäärä vähentävät resursseja suunnitelmallisesta valvonnasta.

Eläinlääkäreiden suurta työsidonaisuutta on pyritty vähentämään mm. päivystysjärjestelyjä muuttamalla. Eläinlääkäreiden sijaisten saatavuus vaikuttaa vähitellen paranevan, mikä on erittäin tärkeää mm. mahdollisia sairauslomia ajatellen sekä vuosilomien ja päivystysvapaiden pitämisen mahdollistamiseksi.

Vuonna 2018 resursseja tulevat kuluttamaan suunnitellun ja suunnittelemattoman valvonnan lisäksi mm. tietojärjestelmätyö ja sidosryhmäyhteistyö. Rajallisilla resursseilla on erityisen tärkeää että toiminta on hyvin organisoitu, resurssit oikein kohdennettu ja valvonta laadukasta sekä riskiperusteista.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon jaoston päätösten mukaisesti resurssivajeeseen on reagoitu perustamalla terveystarkastajan virka 1.1.2018 alkaen. Lisäksi yksi 50 % eläinlääkärin virka muutetaan 100 % viraksi 1.1.2018 alkaen.

LIITTEET:

Liite 1: Elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelma vuodelle 2018

Liite 2: Terveystarkastuksen tarkastussuunnitelma vuodelle 2018

LIITE 1. Elintarvikevalvonnan kohteet, tarkastustiheydet ja tarkastuksiin keskimäärin käytettävä aika vuonna 2018

Valvontakohteen toimintatyyppi	Valvonta-kohteiden määrä	Tarkastustiheys/ v	Tarkastuksen kesto h	Tarkastukset yhteensä	Tarkastusten kokonaisaika (h)
Alkutuotanto					
Maidontuotanto	44	0,3	2	10	20
Lihantuotanto	26	0,2	2	5	10
Kalastus	5	0,2	2	1	2
Porotalous	Kartoitetaan				
Muut alkutuotantopaikat	160	0,1	3	0	0
Liha-ala	4				
Leikkaamo	2	1	3	2	6
Täyssäilykkeiden valmistus	2	2-3	3	5	15
Kala-alan laitokset	6				
Tuoreiden kalastus-tuotteiden käsittely	4	2	3	4	12
Kalajalosteiden valmistus	2	1-3	3	4	12
Vilja-kasvisala	6				
Leipomotuotteiden valmistus	4	1	4	4	16
Ruoka- ja kahvileipien valmistus	2	0,5	2	2	4
Muut elintarvikkeiden valmistus	1				
Muut valmistajat	1	0,5	4	1	4
Elintarvikkeiden tarjoilu	376				
Ravintolatoiminta	160	0,5-1	3	90	270
Grilli- tai pikaruokatoiminta	13	0,5	2	7	14
Kahvilatoiminta	80	0,35–0,5	2	43	86
Pubitoiminta tai vastaava pienimuotoinen toiminta	13	0,35	2	10	20
Suurtalous, laitospalvelu	45	0,5-1	2	14	28
Suurtalous, keskuskeittiötoiminta ja pitopalvelu	18	0,5-1	4	12	48
Suurtalous, tarjoilukeittiötoiminta	65	0,35–0,5	2	18	36
Elintarvikkeiden myynti	60				
Elintarvikkeiden tukkumyynti	7	0,5-1	4	5	40
Elintarvikkeiden vähittäismyynti	53	0,3-1	3	28	84
yhteensä ilman alkutuotantoa	453		yhteensä	265	727

Tarkastustiheydet
 2 kaksi kertaa vuodessa
 1 kerran vuodessa
 0,5 joka toinen vuosi
 0,35 joka kolmas vuosi
 0,25 joka neljäs vuosi
 0,2 joka viides vuosi
 0,1 kerran kymmenessä vuodessa

Liite 2 Terveydensuojelun valvontakohteiden lukumäärä ja tarkastustiheys Tunturi – Lappi 2018

Suunnitelmallisen valvonnan kohdetyypit		Valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2015–2019			Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto valvontasuunnitelma 2018				
					Kohteiden määrä ja tarkastusaika		Valtakunnallisen valvontaohjelman mukainen		
Toimintaluokka	Toimintatyyppi	Riskiluokka	Tarkastustiheys/vuosi	Tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika (tuntia)	Valvontakohteiden lukumäärä	Tarkastukseen käytettävä aika/tarkastus	Tarkastustiheys 2017	Tarkastusmäärä 2017	Valvontaan käytetty aika yhteensä (h)
Talousveden jakelu ja käyttö	Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (vedentoimitus >1000 m ³ /d tai väh. 5000 käyttäjää) asetus 1352/2015	3	2-1	8 -15	2	8	1	2	16
	Muut vedenjakelualueet (veden toimitus 10-1000m ³ /d tai 50- 5000 käyttäjää) asetus 1352/2015	3	2-1 0,5* *jos vain jakelua	4-8	31	4	1	31	124
	Pienet vedenjakelualueet (veden toimitus < 10 m ³ /d tai alle 50 käyttäjää asetus 401/2001	2	1-0,5 (0,3 jos vain jakelua)	2-6	17	4	0,5	9	36
Kokoontuminen, julkiset huvi ja kokoontumis-huoneisto	Lasten ja nuorten kohteet. kerhotilat, nuorisotilat, leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot ja sisäleikkipaikat	2-1	0,35	2-4	9	3	0,35	3	9
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset	Esiopetus, peruskoulu, lukio, ammattioppilaitos, muut koulut ja oppilaitokset, muu aikuiskoulutus	2-1	0,35	2-4	27	4	0,35	9	28
Majoitustoiminta,	Hotellit, hostellit, maatilamatkailu,	2-1	0,2	2-4	102	4	0,2	20	80

majoitushuoneisto	asuntolat jne								
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneisto ja laitokset	Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneisto ja laitokset	2.-1	0,35	2-3	14	2	0,35	5	10
	Solarium	0	0,2	2	1	2	0,2	1	2
Sosiaalihuollon palvelut	Lasten päiväkodit ja vastaavat				22	4	0,35	7	28
	Lastenkodit/ lastensuojeluyksiköt ja vastaavat	2	0,5-0,35	2-6	1	3	0,35	1	3
	Vanhainkodit ja vastaavat				10	4	0,35	3	12
	Muut sosiaalialan yksiköt				14	3	0,35	4	12
Liikunta ja virkistystoiminta	Yleiset uimarannat EU.uimarannat, yli 100 uimaria päivässä	2	1	2-4	0	0	2	0	0
	Pienet yleiset uimarannat vähemmän kuin 100 uimaria päivässä	2	1	2-3	7	2	1	7	14
	Yleiset altaat: uimahalli, kylpylä, uimala, vesipuisto tai muu yleinen allas	3	2-1	4-5	10	4	1	10	40
	Yleiset saunat	2	1	2-3	0	2	1	0	0
	Yleinen liikuntatila: urheiluhalli, kuntosali tai muu yleinen liikuntatila	1	0,25	2-4	12	3	0,25	3	9
Yhteensä					279			115	423

Tarkastustiheys

2 kaksi kertaa vuodessa

1 kerran vuodessa

0,5 joka toinen vuosi

0,35 kerran kolmessa vuodessa

0,25 kerran neljässä vuodessa

0,2 kerran viidessä vuodessa